

สรุปการประเมินเชิงประจักษ์โรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดีรุ่นที่ 6 ปี 2563

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้

ในการพัฒนาการดำเนินงานด้านสุขภาพนักเรียนในโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดมาตรฐานและแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ โดยสามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานอย่างเหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน มุ่งหวังให้เป็นโรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี ที่มีความต่อเนื่องและความยั่งยืน

5 มาตรฐานนักเรียนไทยสุขภาพดี ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานด้านการบริหารจัดการ

มาตรฐานที่ 2 มาตรฐานด้านโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย

มาตรฐานที่ 3 มาตรฐานด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ

มาตรฐานที่ 4 มาตรฐานด้านทันตสุขภาพ

มาตรฐานที่ 5 มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและเครือข่าย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แต่งตั้งบุคลากรจากสำนักทันตสาธารณสุขเป็นคณะกรรมการในการลงพื้นที่ประเมินเชิงประจักษ์และกำกับ ติดตาม การดำเนินงานโรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี โดยรับผิดชอบมาตรฐานที่ 4 มาตรฐานด้านทันตสุขภาพ ซึ่งมี 11 ตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 4.1 นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพช่องปากโดยบุคลากรสาธารณสุขอย่างน้อยปีละ

1 ครั้ง

ตัวชี้วัดที่ 4.2 นักเรียนชั้น ป.6 และ ม.3 ปราศจากโรคฟันผุ (Caries free)

ตัวชี้วัดที่ 4.3 นักเรียนไม่มีเหงือกอักเสบ (ไม่มีเหงือกบวม แดงหรือเลือดออก)

ตัวชี้วัดที่ 4.4 นักเรียนแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์

ตัวชี้วัดที่ 4.5 นักเรียนแปรงฟันก่อนนอนทุกวัน

ตัวชี้วัดที่ 4.6 นักเรียนรับประทานอาหารว่างไม่เกิน 2 ครั้ง/วัน

ตัวชี้วัดที่ 4.7 โรงเรียนปลอดน้ำอัดลม ลูกอม ลูกกวาดและไม่มีเครื่องดื่มและไอศกรีมที่มีน้ำตาลเกิน 5 %

ตัวชี้วัดที่ 4.8 จัดการเรียนรู้เรื่องทันตสุขภาพ เพื่อให้ความรู้ สร้างเจตคติและฝึกทักษะ

ให้นักเรียนในการดูแลสุขภาพช่องปาก

ตัวชี้วัดที่ 4.9 มีระบบข้อมูลและการจัดการเพื่อใช้ประโยชน์ในการดูแลสุขภาพช่องปากนักเรียนอย่างเป็นปัจจุบัน

ตัวชี้วัดที่ 4.10 นักเรียนที่จำเป็นต้องได้รับบริการด้านทันตกรรม ได้รับการส่งต่อ

ตัวชี้วัดที่ 4.11 แกนนำนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมทันตสุขภาพ

1. การประเมินเชิงประจักษ์โรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างวันที่ 26-31 มกราคม 2563 จังหวัดอุดรธานี หนองบัวลำภูและขอนแก่น รวม 8 โรงเรียน
2. การประเมินเชิงประจักษ์โรงเรียนต้นแบบนักเรียนไทยสุขภาพดี ภาคใต้ ระหว่างวันที่ 23-29 กุมภาพันธ์ 2563 จังหวัดชุมพร รวม 10 โรงเรียน

สรุปภาพรวม

1. ตัวชี้วัดที่ 1-3 โรคฟันผุและเหงือกอักเสบ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นักเรียนปราศจากโรคฟันผุ (Caries free) ตั้งแต่ร้อยละ 60 % ขึ้นไป มี 4 โรงเรียนจาก 8 โรงเรียน นักเรียนแปรงฟันไม่สะอาดและมีหินปูนเป็นจำนวนมาก

ภาคใต้ นักเรียนปราศจากโรคฟันผุ (Caries free) ตั้งแต่ร้อยละ 60 % ขึ้นไปมี 6 โรงเรียนจาก 10 โรงเรียน นักเรียนแปรงฟันไม่สะอาด มีหินปูนบ้าง

นักเรียนแปรงฟันไม่สะอาดและมีหินปูนจำนวนมาก

2. ตัวชี้วัดที่ 4-5 กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน

ทุกโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน แต่ยังไม่ีระบบที่ส่งเสริมให้นักเรียนแปรงฟันอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนใหญ่นักเรียนต่างคนต่างแปรงและไม่มีการควบคุมดูแล ผลจากการตรวจช่องปากและให้นักเรียนตอบแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ทุกวันน้อยลง ส่วนใหญ่ตอบว่าแปรงเป็นบางวัน และจากแบบสอบถาม พบว่า นักเรียนมีการแปรงฟัน ก่อนนอนทุกวันเพิ่มมากขึ้น

อุปกรณ์การแปรงฟันได้แก่ แปรงสีฟัน ยาสีฟันและแก้วน้ำ พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนมีอุปกรณ์การแปรงฟันไม่ครบทุกคน แปรงสีฟันมีหลายขนาด มักเป็นขนาดใหญ่ไม่เหมาะกับช่องปากนักเรียน การจัดเก็บในห้องเรียนไม่ถูกสุขลักษณะและไม่เป็นระเบียบ

ข้อเสนอแนะ

- โรงเรียนฟื้นฟูกิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน ให้นักเรียนแปรงฟันเน้น 222 โดยทำจริงจังเป็นประจำทุกวันจนติดเป็นนิสัย
- เลือกแปรงสีฟันที่มีขนาดพอเหมาะกับช่องปากนักเรียน เพื่อการแปรงฟันที่มีประสิทธิภาพ
- จัดเก็บอุปกรณ์ให้ถูกสุขลักษณะและเป็นระเบียบ สะดวกต่อการนำมาใช้ครั้งต่อไป
- ควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลการแปรงฟันของเด็กที่บ้านมากขึ้น

3. ตัวชี้วัดที่ 6-7 โรงเรียนปลอดน้ำอัดลม ลูกอม ลูกกวาดและไม่มีเครื่องดื่มและไอศกรีมที่มีน้ำตาลเกิน 5 %

ส่วนใหญ่ในโรงเรียนไม่มีร้านขายขนม/เครื่องดื่ม มีส่วนน้อยที่ขายขนม เครื่องดื่มสมุนไพร น้ำหวานทำเองที่ระบุว่ามีการควบคุมความหวานไม่เกิน 5 % และมีตู้ไอศกรีมในร้านค้าของโรงเรียน จากแบบสอบถาม พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังคงดื่มน้ำอัดลม น้ำหวาน กินลูกอมขนมกรุบกรอบและไอศกรีมและทานไม่เกิน 2 ครั้ง/วัน

ข้อเสนอแนะ

- โรงเรียนต้องควบคุมสิ่งแวดล้อมด้านอาหาร เพื่อสร้างเสริมพฤติกรรมบริโภคที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี ไม่มีอาหารเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น ไอศกรีม น้ำหวานเกิน 5 % มาจำหน่าย มีการอบรม/ให้ความรู้แม่ค้า/ครูที่ดูแลด้านอาหารให้ควบคุมความหวานไม่เกินเกณฑ์ที่กำหนด
- โรงเรียนยังขาดความตระหนักในการมีส่วนร่วมช่วยให้เด็กมีสุขภาพดีจากการเลือกชนิดอาหารที่จะนำมาขาย และครูสหกรณ์ยังไม่มีความรู้ในเรื่องการเลือกชนิดอาหารที่จะนำมาขายในโรงเรียน
- แนะนำจัดโซนขนมเขียว เหลือง แดง ร่วมกับการให้ความรู้นักเรียนในการอ่านฉลากโภชนาการ และนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งนักเรียนซื้อขนม/เครื่องดื่มจากร้านค้านอกโรงเรียน

4. ตัวชี้วัดที่ 8-10

มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เชิญทันตบุคลากรมาให้ความรู้ด้านทันตสุขภาพแก่นักเรียน

การจัดบริการทันตสุขภาพ ในภาพรวมนักเรียนได้รับการบริการด้านทันตสุขภาพตามความจำเป็น ได้แก่ การเคลือบหลุมร่องฟัน การอุดฟัน ถอนฟันและขูดหินปูน แต่จากการตรวจช่องปากพบว่า นักเรียนส่วนหนึ่งที่ต้องได้รับการรักษาเร่งด่วน ยังไม่ได้รับการ เนื่องจากผู้ปกครองไม่มีเวลาพาไปรักษา ทำให้มีโรคฟันผุและเหงือกอักเสบลุกลามมากขึ้น นักเรียนหลายคนไม่สามารถอุดฟันได้ เพราะฟันผุลุกลามถึงโพรงประสาทฟัน หลายคนเป็นโรคปริทันต์เพราะไม่ได้ไปขูดหินปูน พบว่ามีหินปูนเกาะเป็นแผงในบริเวณฟันหน้าล่าง

ระบบข้อมูลทันตสุขภาพ พบว่า โรงเรียนและสาธารณสุขยังขาดการสื่อสาร/การคืนกลับข้อมูลทันตสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียน ข้อมูลส่วนใหญ่จะยังอยู่ที่ฝ่ายสาธารณสุข ปีนี้พบปัญหาครูอนามัยกำลังเกษียณ ไม่มีคนทำหน้าที่แทนหรือครูคนใหม่เพิ่งมาทำงานและไม่เคยได้รับการอบรมด้านทันตสุขภาพหลายโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

- โรงเรียนควรมีระบบข้อมูลช่องปากนักเรียนทุกชั้น และสรุปภาพรวมภาวะช่องปากนักเรียนทั้งโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริม ป้องกันโรคในช่องปาก
- โรงเรียนควรมีข้อมูลนักเรียนที่ส่งต่อไปรับบริการ เพื่อติดตามการได้รับบริการ เด็กไม่เสียโอกาสในการรับการรักษา สามารถลดการลุกลามของโรคได้

สิ่งดีๆที่พบจากการประเมิน หลายโรงเรียนมีสถานที่แปรงฟันเพียงพอ สะอาด พร้อมใช้งาน มีที่เก็บอุปกรณ์
การแปรงฟันที่ถูกสุขลักษณะและเป็นระเบียบ

สิ่งที่ต้องปรับปรุง - แปรงฟันของนักเรียนเก็บรวมกัน เสี่ยงต่อการติดเชื้อ ไม่ถูกสุขลักษณะ ไม่เป็นระเบียบ
ไม่สะดวกในการใช้งานครั้งต่อไป
- การเลือกขนม/เครื่องดื่มที่ไม่เสี่ยงต่อสุขภาพมาจำหน่ายในโรงเรียน

อังศณา ฤทธิอยู่ สรุปผลการประเมิน